

Önümüzde duramaz, gökle birleşse deniz;
Fikirsizlik kışında, azimli Kardelen'iz!...

Kardelen

FIKİR DERGİSİ Yıl:8 Sayı:24 Ocak/Mart 2000

OSMANLI

Müslüman Türk güneşi etrafında halkalanmış

Ne böyle MUHTEŞEM BİR SİSTEMDİ

- ✓ Ne hale getirdiler (4)
- ✓ Bir gelinlik kaldı (10)
- ✓ İtfaiye yanıyor (14)
- ✓ Yeni bir diyalektik (16)

- ✓ Gizli teşkilâtlar (19)
- ✓ Felâket nereden doğuyor (20)
- ✓ Demek ki yasak yokmuş (39)
- Ve kötekler...

8 yıldır o selâm

Yalnızlar!.. O havuzun çevresinde birleşme...
Susuzlar!.. O havuzda suyu kesilmez çeşme!..

Bu haberi duyan ve duyurma gayretinde olan Kardelen'den bütün gönüldaşlara selâm... Dergimizin ulaşabildiği noktaların giderek artmasıyla tenkit ve takdirlere de o nisbette çoğalıyor. Daha önemlisi, eserlerini gönderen gönüldaşlarımız da artıyor.

Tenkitlere bilhassa teşekkür ediyoruz. Gönderilen eserlerin muhakkak değerlendirileceğini ve uygun görüldüğü takdirde dergimizde yer verileceğini de belirtmek isteriz.

Eserlerin öncelikle dergimizin veya yazarlarımızın (e-posta) adreslerine gönderilmesi büyük kolaylık sağlayacaktır. Bu imkân bulunamıyorsa eserlerin daktilo ile yazılarak, o da olmazsa rahat okunabilir şekilde elle yazılarak gönderilmesini rica ediyoruz.

Bildiğiniz gibi Osmanlı'nın 700. yılı münasebetiyle hazırladığımız 22. sayımıza gelen eserlerin çokluğu 23. sayımızı da aynı konuya hasrettirmişti. Araya deprem felâketi girince de bu iş, 24. sayıya kalmıştı. Böylece milâdi takvim hesabıyla yeni bin yılı, taahhüdümüzü yerine getirerek Osmanlı sayısıyla karşılıyor.

25. sayımızda 'Süleyman Demirel müşahhas penceresi'nden bakarak, memleketimizi idare eden mücerret politikacının portresini çizmeye çalışacağız. Konuyla ilgili bilgi, belge ve eserlerinizi 25. sayı konu (spot)umuzda göreceğiniz tarihe kadar elimize geçecek şekilde göndermenizi bekliyoruz.

Sekiz sene önce başlarken bu sütunların bitiş paragrafında verdiğimiz selâmdaki samimiyetimizde bizi daim kılan Allah'a...hamdediyor ve bugün sizi aynı hislerle selâmlıyoruz. Başını soğuk karların altından çıkarmış, sıcak gülümseyişini her tarafa yaymanın samimi gayretleri içindeki Kardelen'den hepimize selâm...

EDITOR

İÇİNDEKİLER

Çare - Necip Fazıl KISAKÜREK	2
Gelecek sayının konusu	2
Sohbet - EDİTÖR	3
Ne hale getirdiler - Ali ERDAL	4
Acıyorum	4/5/13/29
İptal olmak - Altan ATAN	6
Osmanlı'yı sevmek - Turgay ERTEM	7
İşte	7
Deveci Koca Mustafabey - Celâl DEVECİOĞLU	8
Abdülhamid'in askerinden öğrendiklerim	
Ali ERDAL	9
Bir gelinlik kaldı - Gönüldaş	10
Türk kültürü kurtarılmalı - Kardelen	12
İtfaiye yanıyor - Cihan YAVUZ	14
Ölümden sonra dirilmek - Kürsü	16
Hiç - Necip Fazıl KISAKÜREK	16
Ölçü	16
Yeni bir diyalektik - Gönüldaş	16
Büyüklerden nasihat - ZALMOĞLU	17
Damla damla - Zafer NEFER	17
Yaşanmaya değer hayat - Ekrem YILMAZ	18
Arayış - Sema ÖZDEMİR	18
Gizli teşkilâtlar - Yavuz SERT	19
Felâket nereden doğuyor - Mehmet KORKUT	20
Osmanlı'da son İstanbul depremi - Aslan TEKİN	
(İktibas)	21
Buna muhtacız	21
Türkçe ibadet - Ali EREN-(İktibas)	22
İmam-ı Muhammed ibni İdris El Şafi	
(Büyük Doğu'dan)	22
Kadir gecesini (Şiir) - Ahmet Mahir PEKŞEN	23
Dilimiz dönmüyor - Cahit AY	24
Günü silen akşam (Şiir) - Yılmaz GÜL	24
Gençliğe mesaj - Ahmet Mahir PEKŞEN	25
Yâri bulmak (Şiir) - Cahit AY	25
Dilenci (Hikâye) - Mustafa BÜYÜKGÜNER	26
Feryat (Şiir)-Erdinç TEMUR	26
Geceyle gelen (Şiir) - Şaşkın	27
Ah Osmanlı, Osmanlı (Şiir)-Ahmet Mahir PEKŞEN	27
Not defteri (Hikâye) - Fatma PEKŞEN	28
Tefekkür (Şiir) - Şüheda BİRNI	28
Sanat ufkumuzdan kayanlar-M. ÜFTADE	29
Beyit - Şüheda BİRNI	31
Yağmur (Şiir) - Şaşkın	31
Yol (Şiir) - Şaşkın	31
Hakı (Şiir) - İsimsiz	31
Zavallı fakir - Cahit AY	31
Olaylara bakış	32
İnce ince - Cihan YAVUZ	32
Biz söylesek lâf olur	32/39
Kötek - Cahit AY	32/33/34/35/37
Hatırlamıyorum	33
İkna - Hikmet ÖZTÜRK	36
Yorumsuz (Resim - yazı)	38
Patron kim	39
Demek ki yasak yokmuş	39
Agit-Helsinki-İnsan hakları - Turgay ERTEM	40
Medya sepeti	41
Karikatür - (İktibas)	41
Halimizin resmidir	43

Rahmetli babamı Deveci Koca Mustafa Bey ve Madalyası

Celâl DEVECİOĞLU

Z aman 1900'ü yılların başı... Nisan 1877'de başlayan "93 Harbi"nden sonra harp de olmamış Osmanlı Devleti rahat yıllar yaşamakta.

Bilecik'te Türk, Rum, Ermeni, Yahudi ve diğer unsurlar iyi geçmekte, herkes içinde gücünde çalışmakta olduğu bir sırada rahmetli babam 22 yaşında ve Mekke Posta Müdürü olan eniştesi Hacı Mustabey'in Bilecik'teki otel, han ve arazilerini işletmekte iken Ermeni vatandaşlardan üç kişi gelir. Daha önce öldüğünü babamın da bildiği bir kişinin kanisinin da o günlerde vefat etmiş olduğunu, yanlarındaki 15 yaş civarındaki çocuğun yetim ve öksüz kaldığını bildirirler. Bizimkilere teslim edemeyiz, sana inanırız. Sen buna bakıp yetiştireceksin, o da sana hizmet edecek deyip emrivâki ile ve babamın isteksizliğine rağmen bırakıp gitmişler.

E rmeniler babamı teskin edip kahve içirdikten sonra hemen sayfada görülen fotoğrafı çekip çoğaltarak mensuplarına dağıtıyor ve üç adet de kendisine veriyorlar. Babamın öfkeden benzi sararmış, boynu şişmiş ve yakasından bir düğme çıkmış; durumu resminden de belli.

E rmeniler olayı etrafıca öğrendikten sonra hemep postahaneye koşup Cennetmekân Sultan Hamid'in kendisine durumu arz edip

"Deveci Koca Mustafa Bey olmasaydı Türkler ve Ermeniler birbirine girecekti" diye babamı azami derecede övüyorlar. Babam o zaman 22 yaşında, 1.80 boyunda; binbaşı ise 55 yaş civarında 1.90 boyunda imiş.

B abam da çocuğu kovamamış, otelden bir oda verip elbise yaptırdıktan sonra otelin kahvehanesinde çalıştırırken babamla birlikte çocuk da alışmış, sabahları erken kalkıp, kahvehanenin ocağını yaktığı halde, bir sabah babam kalkmış çocuk meydana yok. Başka birisini çağırıp ocağı yakarmışsa da canı rahat etmemiş. Acaba çocuk niye kalkmadı diye odasına gitmiş. Bir de baksın ki, Binbaşı (N... Bey) çocuğun kapısına dikilmiş elinde kılıç çocuğu kötü emeli için tehdit ediyor. Babam binbaşının hemeri gırtlığını sıkıp bir çelmede yere vuruyor ve iyice çığlıyor. Binbaşı bağıırıyorsa da kimse duymuyor. Bir ara kurtulup dış kapıya koşuyorsa da açamayınca babam tekrar tekme altına alıp bir daha çığırken dışındaki çarşı esnafından bazıları gelip binbaşısı babamın elinden alıp kaçırıyorlar. Babam öfkesini alamamış yakalamak için peşine düşüyor. Binbaşı elinde kılıçla kaçarken babam onu kovalıyor. Hattâ Emirler Mahallesi'nden bir kadın üst taraftaki postahaneye mektup atmış

Bilecik'li Deveci Koca Mustafa Bey

dönerken ikisinin arasında kalıp azami derecede korkuyor ve ölüncüye kadar bu olayı anlatır dururdu.

E rmeniler babamı teskin edip kahve içirdikten sonra hemen sayfada görülen fotoğrafı çekip çoğaltarak mensuplarına dağıtıyor ve üç adet de kendisine veriyorlar. Babamın öfkeden benzi sararmış, boynu şişmiş ve yakasından bir düğme çıkmış; durumu resminden de belli.

E rmeniler olayı etrafıca öğrendikten sonra hemep postahaneye koşup Cennetmekân Sultan Hamid'in kendisine durumu arz edip

"Deveci Koca Mustafa Bey olmasaydı Türkler ve Ermeniler birbirine girecekti" diye babamı azami derecede övüyorlar. Babam o zaman 22 yaşında, 1.80 boyunda; binbaşı ise 55 yaş civarında 1.90 boyunda imiş.

Bilecik'li Deveci Koca Mustafa Bey

OSMANLI'DAN

SON İZLER -1-

S ultan Hamid Han İstanbul'da bazı yerlere yerleştirmek için ata yurdu Bilecik, Söğüt ve çevresinden adam bulmayı düşünürken gelen telgraflar kendisini düşündürüyor. Babamı hemen almak istiyorsa da içine şüphe kaçıyor. Pek çok methettiklerine göre Ermenilerle bir ilişkisi olmasın diye düşünerek Bilecik'e yüksek rütbeli iki sivil zabıt gönderiyor, bu gelenlerini yaptıkları tahkikatla babamın Kayı boyundan katıksız Türk olduğu anlaşıyor.

S ultan Hamid Han durumu öğrendikten sonra hemen makam odasının kapısı önünde oturan Başyaveri Çakmak Hacı Mehmed'i çağırıp "Mehmed Efendi bana Bilecik'ten dürüst, cesur bir adam lazım; düşün bakalım!" diyor. Hacı Mehmed bazı isimleri saydıktan sonra Padişah Sultan Hamid Han "Mehmed Efendi Devecinin Koca Mustafa Bey nasıl?" deyince Yaver Hacı Mehmed "Padişahım sen onu nereden biliyorsun? O benim arkadaşım. Yirmidört saat izin ver getireyim." diyor. Padişah kırksekiz saat izinle gönderiyor.

B abama gelen Başyaver Hacı Mehmed "Mustafa seni Padişah Efendimiz istiyor, herhalde ve hemen gideceğiz!" diyor. Babam şaşkınlık içinde kalıyor ve gidiyor. Padişah gözleri yaşararak babamı kucaklayıp alından defalarca öptükten sonra 3-5 gün sarayda misafir ediyor. Ondan sonra beş ay süre ile kursa tabi tutuyor. Konuşabilecek kadar Fransızca öğretiyor ve daha sonra Fransız Sefarethanesine teşrifatçı (hafiye) olarak yerleştiriyor. Geceleri de ahlâksızlık yuvalarını takip ve tesbitle görevlendiriyor ve ben icabedenlere emir vereceğim pek mühim gördüğün hallerde gece

OSMANLI'DAN

SON İZLER -2-

uyumuş dahi olsam beni uyandırıp raporunu gecenin vereceksin, diyor.

B ir müddet bu suretle çalışmakta iken babamın sefarethanede bulunması Fransızlar'ın, İstanbul'da çalışması da ahlâksızlık yuvalarını çalıştıranların işlerine gelmediği ve çok düşman kazandığı Padişah'ın malûmu olduğundan ve kendi yakın geleceği hakkında bir takım şüpheleri olduğu için bir gün babamı çağırıp "Mustafa Bey, seni çok sevdim, bana çok güzel hizmet ve yardım ettin. Rabbi Tealâ senden razı olsun, işlerin dolayısıyla çok düşman kazandığını sen de biliyorsun, benim yüzümden başına kötü bir hal gelmesin diye ve kıyamadığımdan seni Samsun Postahanesine tayin ettirdim. Selâmetle gidip başarılar göstereyin." deyip aşağıda resmi bulunan madalyayı veriyor.

M adalyanın yüzünde Osmanlı Arması, arkasında "Liyakat madalyası, sadakat ve şecaat ibraz edenlere mahsus-tur 1308" yazılı. Mânâsı ise, Padişah'a gönülden bağlı olup korunması hususunda yiğitlik gösterenlerin hak ettikleri ve lâyik oldukları madalya demek oluyor.

Allah ikisine de rahmet eylesin.

Abdülhamid'in askerinden öğrendiklerim

Ali Erdel

DP iktidarının ilk yılları... Ortaokulun ikinci sınıfındayım... Daha doğrusu 6 yıllık öğretmen okulunun ikinci sınıfı... Tarih hocamız hareketli bir II. Abdülhamid düşmanı... Zengin hakaret (repertuar)ını eksiksiz aşağı yukarı her ders icra ediyor. Bu da, her yerden daha fazla Abdülhamid sevgisine sahip bir memleketin çocuğuna çok dokunuyor. Hele bir "Kızıl Sultan" deyişi var; bir kaşık suda boğsam, öfkemi alamam. Allah'a şükür resmi görüşün ve cahil aydınların bu Abdülhamid düşmanlığı bana hiç işlemedi. Hemşehrîm Abdülhamid'in Bilecik, Söğüt ve çevresinden kurduğu Ertuğrul Alayı'na muhafız askeri aldığını çevreden aldığım bir kültürle biliyor ve bu sebeple okulların menfi propaganda-larına rağmen onu seviyordum.

Karne tatiline gelince babama sordum... "Abdülhamid Kızıl Sultan mıydı?" Arzısı ithamında sırttan bu hakaret babamı şaşkına geviridi. Babama "Nefes almak çok kötü bir şey mi?" kabilinden bir şey sormuş olduğumu hissediyordum. Bunun en doğru cevabını Abdülhamid'in sarayında muhafızlık yapan köyümüzün yaşlılarından "Kara"nın Halil Aga'nın verebileceğini söyledim.

Halil Aga (Kayacak) sessiz sakın, o güne kadar hiç konuştuğunu duymadığım, varlığını bile haberdar olmadığım, köyün bize uzak bir köşesinde oturan camiden eva, evden camiyeye sessiz bir ihtiyardı.

Bazı çevrelerin devletin resmi görüşü haline getirdiği saçma fikirlerin yılmaz bekçileri olarak yetiştirilen biz öğretmenlerin böyle ihtiyarlarla konuşacak neyi olabilirdi? Ama onların bizim gibi aydınlık, ilerici gençlerden öğrenecekleri çok şey vardı. Ama askerliğini "Ertuğrul Alayı"nda yapmış, padişah sarayında nöbet tutmuş biri ile konuşmanın cazibesi de inkâr edilir gibi değildi.

Halil Aga'yı buldum ve konuşmaya cevabının "Evet" olacağından emin olduğum soru ile, askerliğini Abdülhamid'in sarayında mı yaptınız, diye sorarak başladım. Hemen arkasından can alıcı soruya sıra geldi: "Abdülhamid kızıl Sultan mıydı?"

Şaşkına çeviren güzel bir mantıkla cevap verdi:

—Bir devletin büyüğü dünyanın neresinde böyle itham edilir? Bu iftira Ermenilerindir. Onlar öldüremeyince, Yahudiler de tahttan indirdikleri halde tesirini sile-

meyince böyle ithamlarla onu kalamak istediler... Bundan başka, pinti, hafiye, sinsi, korkak, müstebid gibi ithamlarda da bulundular. Bunlar millet tarafından benimsenmedi. Öyle olsaydı, çocuklarımıza Hamid ismi konmazdı. Ne Kızıl Sultanı, ne susubusu; o evliya idi... Öğle namazını İstanbul'da kılarısa, ikindi namazını Mekke'de kıları... Akşam namazını Mekke'de kılarısa, Yatsı namazını İstanbul'da kıları. Ben sarayda nöbet tuttum... Bundan çok memnunum. O günlere dönmek mümkün olsa yine sarayında, onun kapısında nöbet tutmayı en büyük şeref, en büyük sevap bilirim.

Halil Aga'nın gözyaşları akıyor. Heyecanlı, aşkla, huzurla anlatıyor:

—Sabahleyin erken kalkardı, odasının önündeki nöbetçiye dünyanın en güzel tebessümüyle gözlerinin içine bakarak, "Nasılslın evladım!" derdi...

Gözlerindeki yaşları mahcup bir şekilde ve sessizce sildi ve su gibi çağlayan konuşmasına devam etti:

—Nasılslın evladım?... Bu şefkatli baba sesine, bu engin merhametle dolu söze muhatap olmak için hepimiz kapıda nöbet tutmaya can atardık, birbirimizle yarışardık. Bu nöbeti tutunca izine ayrıldık ki, dönünce sızamaz kaçmış olmasın ve hemen kapıda nöbet tutalım... Sadece ben değil. Saraydaki hep askerler böyleydi...

Halil Aga öyle derin bir inançla konuşuyordu ki, içimde zaten çevreden aldığım bir sevgi halinde yaşayan hemşehrîm Abdülhamid'e sevgim iyice arttı.

Propaganda ile nefret ettirilemediği gibi, sevdiremiyor da... İlerde ansiklopedi fırsatı ortalgı sarınca benim için ilk (faskül)de çıkan "Abdülhamid" maddesine bakmak ve ona göre karar vermek ölçü oldu. Ayrıca bu sessiz, sakın memleket evlâdında bir millet ile başında bulunan zatın kaynaşmasının en güzel kıvamını gördüm. Milletin sevgisi de nefreti de boşa değil.

Bu yazıyı hazırlarken, var olduğunu bildiğimiz madalyasını ve bir resmini temin edebilmek için torunu Halil Kayacak nezdindeki girişimlerimiz akim kaldı.

Allah, padişahına da askerine de rahmet eylesin.

OSMANLI'DAN SON İZLER

Gönüldas

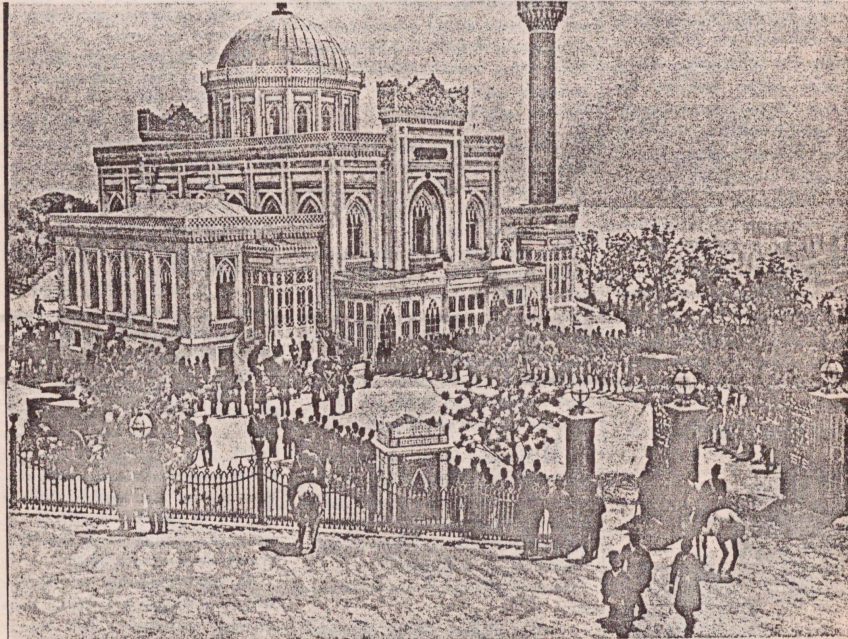
Tarihimizin, üzerinde en çok tartışılan, sevenlerinin çok sevdiği, nefret edenlerinin çok nefret ettiği padişahı, II. Abdülhamid'in hediyesi bir gelinliğin Bilecik'te olduğunu öteden beri duyardık. Gelinliği elinde bulunduranı tanımadığımız için bizi ona ulaştıracak biri ile temas halindeyken, yakın dostumuz

Bir gelinlik

Erol Karaman'ın gelinliğin sahibi hanımefendiye "abla", hattâ "anne" diyecek kadar yakın olduğunu öğrendik. Ricamız üzerine bir pazar günü bizi götürdü.

Zinnur Çakmak hanımefendi'nin kapı otomatlığını harekete geçirmesi ile dış kapıdan girdik. Ah eski Türk evinin güzelliği, şairin dediği gibi, ev sahibinden önce "Hoş geldin diyen terlikler!"...

Eski işlemlerle bezeli, dedesine ait fotoğraflarla süslü odada hanımefendi ile konuşuyoruz. Sözümüzü zor anlayacak bir ihtiyaç ile karşılaşmaktan ve meramımızı anlatamamaktan korkuyordum doğrusu. Fakat karşımızda kendinden emin, zeki, güngörmüş bir hanımefendi var. Yaşından çok genç gösteriyor ve intikali çok kuvvetli. Onu niçin rahatsız ettiğimizi söylüyoruz. Bize bildiklerini anlatıyor:

YILDIZ CAMII avlusunda Padişahın cuma namazından çıkması bekleniyor. Sultan Hamit cuma namazlarını unumiyette Yıldız Camii'nde kılardı. Camide geliş törenle olur ve gerek devlet ricalı, gerek saray mensupları musayye yerlerde bulunurlardı. Namazdan sonra tören bitmiş sayıldığından, hükümdar, arabasını bizzat kullanarak saraya dönmeyi âdet edinmişti. Resimde merdiven başında duran araba Abdülhamidin arabesidir. Yan tarafta görülen arabalar da cuma selâmlığını seyre gelen sultanlara aittir. Tuhaf bir tesadüf eseri olarak, bir cuma, haremden, merasimi seyre çıkan tek kadın, muharririmiz olmuştuk. O gün de meşhur bombanın patladığı ve hükümdarın, Şeyhülislamın konuşmaya dalması neticesi canını kurtardığı gündür. Muharrir bu hadiseyi çok canlı bir ifadeyle anlatmaktadır.

kaldı

"Cennetmekân Abdülhamid Han devrinde.... Biz Söğütlü'yüz... Dedem Çakmakoglu Mehmet, Söğüt'te zaptiye... Asayişten sorumlu ve asayiş mükemmel... Evlerde kilit diye bir şey bilinmiyor. Kavgâ döğüş yok. Dedem mahkemeye intikal etmeden hallediyor ve tarafları barıştırıyor. Bu durum padişahın kulağına gidiyor ve Enver Paşa'yı Söğüt'e gönderiyor. Paşa önce halkla konuşuyor, sonra dedemle... Ve dedeme diyor ki, "Padişah Efendimiz, seni saraya götürmemi emretti".

İstanbul'a gidiyor ve huzura çıkartılıyor. Padişah pek çok

sorular soruyor ve sonunda, "Seni sağ yaverim tayin ettim! Göt memleketinden eşini çocuklarını getir." diyor. Hayat mecmuasında çıkan şu resimden

(10. sayfada) caminin kapısı ile fayton arasında üç kişi var. Ortadaki Padişah, sağ yanındaki dedem. Abdülhamid'e yapılan Ermeni suikastinde dedem Padişahın yanında idi ve onu korumuştur. Ayşe Osmanoglu, "Babam Abdülhamid" isimli eserinde dedemden bahsediyor.

Benim dinlediklerime göre... Padişah çok şefkatli ve yakın bir dost... Bazan "Mehmet Efendi, eşiniz hanımefendi kızının yemekleri pek güzel, bu akşam onun pişirdiklerini getir." dermiş. Karşılığında da pek kıymetli hediyeler vermiş... Yaverinin kızının evleneceğini öğrenince de (annem) işte bu gördüğümüz gelinliği hediye ediyor. Abdülhamid Han'ın başka hediyeleri de varmış. Bunlardan bir kısmını bizzat kendisi eli ile yapmış. Bütün bunlar Yunan tarafından çalındı, Bilecik yakıldığı zaman yandı. Yunan'ın geleceği öğrenildiği zaman kim eline ne geçirebildi ise toplayıp alalecele yola çıkmış. 3-5 ziynet eşyası, bebek bezlerinin arasında kurtarılabilmiş. O arada gelinliği kim düşünür. Giyim eşyası zannederek karmakarışık çantalarına doldurulanların arasında olduğu sonradan farkedilmiş. Allah'ın bir lütfu. Elde işte bir bu kaldı."

Zinnur hanımefendiye ikramlarından, verdiği bilgilerden ve bizi evine kabul edip resim çekmemize izin verdiğinden dolayı şükranlarımızı arz ederek huzurundan ayrılıyor.

II. Abdülhamid'in has adamı, sağ yaveri Çakmakoglu Mehmet, padişahı tahttan indirildikten sonra, devlet görevi kabul etmiyor ve Bilecik'teki çiftliğine çekiliyor. Fakat İstiklâl savaşına Bilecik'te milis kuvvetleri kurarak iştirak ediyor. Bunun için yanda görüldüğü gibi "İstiklâl Madalyası" ile taltif ediliyor. Resim, Bilecik'teki madalya töreninde çekilmiştir.

Ulu Hakan'dan şefkatli bir hediyenin bugünlere gelmesini nasip eden Allah'ın O'nu sevdiğine inanıyoruz.

Allah hepsine rahmet eylesin.